

**INVENTARISATIE
JEUGDKETEN
IN REGIO DE VALLEI**

COLOFON

© St. INTRAVAL

Postadres:
Postbus 1781
9701 BT Groningen
E-mail *info@intraval.nl*

www.intraval.nl

Kantoor Groningen:
St. Jansstraat 2C
Telefoon 050 - 313 40 52
Fax 050 - 312 75 26

Kantoor Rotterdam:
Goudsesingel 184
Telefoon 010 - 425 92 12
Fax 010 - 476 83 76

Januari 2009

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Tekst:	S. Biesma, A. Beelen, M. Haaijer, A. Kruize
Opmaak:	M. Boendermaker
Opdrachtgever:	projectgroep regionaal alcoholbeleid regio De Vallei
Druk:	Repro GMW
ISBN:	978 90 8874 056 5

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdstuk 1 Inleiding	1
1.1 Achtergrond	1
1.2 Vraagstelling	3
1.3 Opzet	3
1.4 Leeswijzer	4
Hoofdstuk 2 Bevindingen	5
2.1 Kenmerken gemeenten	5
2.2 Aanwezigheid jeugdketen	5
2.3 Kenmerken jeugdketen	8
2.4 Kenmerken en gedrag bezoekers	9
Hoofdstuk 3 Conclusies	11
3.1 Aantallen	11
3.2 Bezoekers	12
3.3 Ten slotte	12
Geraadpleegde literatuur	13
Bijlage Kernen en buurtschappen	14

1. INLEIDING

In opdracht van de regio De Vallei is een startnotitie geschreven ter voorbereiding van een besluit om een integraal alcoholbeleidsplan voor de periode 2008-2011 op te stellen. (STAP, 2007a) Bij dit plan zijn de zogenoemde Valleigemeenten (gemeenten Barneveld, Ede, Nijkerk, Scherpenzeel en Wageningen), Woudenberg en Renswoude betrokken. Om tot een goed onderbouwd beleidsplan te komen wordt onder andere voorgesteld een onderzoek naar hokken en keten, ook wel jeugdketen genoemd, in de regio uit te voeren. In Barneveld is reeds een beleidsnota ten aanzien van hokken en keten aanwezig, waarvoor ook een onderzoek naar de lokale jeugdketen heeft plaatsgevonden. Het onderzoek heeft uitgewezen dat er in 2006 ongeveer 40 keten in Barneveld zouden moeten zijn. (Gemeente Barneveld, 2006) In Ede zijn de aanwezige jeugdketen onlangs in kaart gebracht. Het aantal ligt hier op ongeveer 15. (Van Poppel en Mulder, 2008) Het onderzoek naar jeugdketen in de andere gemeenten wordt in dit rapport gepresenteerd.

1.1 Achtergrond

Op basis van een regionale verkenning van sociale vraagstukken die spelen in de regio De Vallei, is een aantal speerpunten benoemd. Eén daarvan is de alcoholproblematiek onder jongeren. Overmatig alcoholgebruik is ook één van de aandachtspunten in de kadernota "Gezondheidsbeleid regio West Veluwe Vallei 2007 t/m 2010". Het voorgenomen integraal alcoholbeleidsplan sluit daarmee aan op de reeds vastgestelde beleidsprioriteiten. Het plan sluit ook aan op het beleid van de rijksoverheid. Het terugdringen van het alcoholgebruik is eveneens als speerpunt aangewezen van het landelijke gezondheidsbeleid. Aangezien gemeenten op basis van de Wet collectieve preventie volksgezondheid (Wcpv, ingevoerd in 1995) een eigen gezondheidsbeleid moeten opstellen waarbij rekening wordt gehouden met de landelijke prioriteiten, is de ontwikkeling van een gemeentelijk alcoholbeleid ook vanuit dat perspectief gewenst. Overmatig drinken is in Nederland één van de belangrijkste gezondheidsbedreigende factoren, naast roken, hoge bloeddruk en overgewicht. Daarom geeft het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) prioriteit aan de preventie van alcoholgebruik.

Alcoholgebruik jongeren

Van de doelgroep 16 tot 25 jaar is bekend dat 22% van de jongens en ruim 10% van de meisjes problematisch drinkt. (Dekker, 2006) Uit onderzoek onder jongeren blijkt onder andere dat 69% van de 14/15 jarigen en 89% van de 16/17 jarigen in 2007 aangeeft ooit wel eens alcohol te hebben gedronken. (Kruize en Bieleman, 2008) Respectievelijk 58% en 80% geeft aan de afgelopen vier weken wel eens alcoholhoudende dranken te hebben genuttigd.

Hoewel het alcoholgebruik onder jongeren de laatste jaren toeneemt komt uit onderzoek naar voren dat het drinken van alcohol onder jongeren tijdens het uitgaan afneemt. (Kruize en Bieleman, 2008) Deze daling doet zich vooral voor onder jongeren van 13-15 jaar. Was het percentage jongeren van 13 jaar dat drinkt tijdens het uitgaan in 2001 nog 39%, in 2007 is dit percentage gedaald naar 11%. In 1999 dronk 67% van de jongeren van 14/15 jaar tijdens het uitgaan alcohol, in 2007 is dit percentage gedaald naar 50%. Een mogelijke verklaring voor het minder drinken tijdens het uitgaan wordt tegenwoordig gezocht in het zogenoemde 'indrinken'.

Indrinken

In 2007 blijkt 54% van de jongeren wel eens in te drinken. (Kruize en Bieleman, 2008) Er is een verband aangetroffen tussen indrinken en de mate waarin alcohol gedronken wordt. (Baltissen, Borsboom en Langewen, 2005) Jongeren (zowel jongens als meisjes) die indrinken voordat zij uitgaan, zijn vaker dronken/aangeschoten geweest in de afgelopen vier weken en drinken vaker grotere hoeveelheden alcohol dan jongeren die soms of nooit indrinken. Het indrinken gebeurt thuis, op straat, bij vrienden of in hokken en keten.

Hokken en keten

Veel gemeenten hebben te maken met het fenomeen indrinken in hokken en keten. Van de jongeren die in de monitor alcoholverstrekking aangeven wel eens hokken of keten te bezoeken, zegt 61% van de 14/15 jarigen en 89% van de 16/17 jarigen wel eens alcohol te drinken tijdens het bezoek. Ze drinken dan gemiddeld respectievelijk 4,6 en 5,5 glazen alcohol.

Volgens een onderzoek van INTRAVAl uit 2007 naar het drankgebruik in hokken en keten in de provincie Friesland behoort het merendeel van de aangetroffen hokken en keten echter niet tot de zogeheten drankketen. (Snippe, Boxem en Bieleman, 2007) De functie van een keet hangt eerder samen met de levensfase waarin de bezoekers zich bevinden en de cultuur binnen een vriendengroep dan met de functie als drankgelegenheid. Zo wordt de keet niet gebruikt voor het indrinken, maar wordt het gezien als een alternatieve uitgaansgelegenheid. Of deze benadering van de keten door jongeren ook buiten Friesland geldt, is onbekend.

Ook in de regio De Vallei bevinden zich gemeenten die met het fenomeen jeugdketen worden geconfronteerd. Enkele hebben daarover reeds beleidsplannen geformuleerd zoals de gemeente Barneveld. (Gemeente Barneveld, 2006)

Onderzoek

In het projectvoorstel wordt voorgesteld te streven naar een integraal keetbeleid dat rekening houdt met het reeds door de gemeente Barneveld vastgestelde keetbeleid en met de drie verschillende soorten keten zoals ze worden onderscheiden in de visienota keten van STAP (2007b). Het verdient de voorkeur een beleid met betrekking tot hokken en keten te ontwikkelen als onderdeel van een integrale aanpak van de alcoholproblematiek in de regio.

Een onderzoek naar de jeugdketen in de regio De Vallei kan volgens de startnotitie van STAP een meerwaarde hebben voor het project, omdat het een overzicht oplevert van hetgeen waarmee de gemeenten te maken hebben met betrekking tot jeugdketen. De projectgroep heeft onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAl de opdracht gegeven de aard en omvang van de jeugdketen in de regio te onderzoeken. De gemeenten Barneveld en Ede zijn buiten beschouwing gelaten aangezien voor deze gemeenten geldt dat een dergelijk onderzoek al is gedaan.

1.2 Vraagstelling

De hoofdvraag van het onderzoek is als volgt omschreven:

Wat is de aard en omvang van de jeugdketen in de gemeenten Nijkerk, Renswoude, Scherpenzeel, Wageningen en Woudenberg?

De hoofdvraag valt uiteen in de volgende onderzoeksvragen:

1. Hoeveel jeugdketen bevinden zich in de gemeenten Nijkerk, Renswoude, Scherpenzeel, Wageningen en Woudenberg?
2. Wat zijn de kenmerken van deze keten (welk bouwtype, op welke locaties, hoe groot, wat zijn de openingstijden, hoe en door wie vindt er controle plaats, is er sprake van overlast en dergelijke)?
3. Wat zijn de kenmerken van de bezoekers van deze keten (hoeveel bezoekers komen er, wat is de leeftijd, hoe is de verdeling jongens en meisjes, hoe vaak komen ze er)?
4. Wat gebeurt er in en rond deze keten (wordt er alcohol genuttigd, hoeveel wordt er gedronken, is er sprake van commerciële verkoop van alcohol, welke activiteiten vinden er plaats en dergelijke)?

1.3 Opzet

Om de aard en omvang van de jeugdketen in de gemeenten Nijkerk, Renswoude, Scherpenzeel, Wageningen en Woudenberg vast te stellen, zijn gesprekken gevoerd met betrokkenen. Daarnaast zijn de keten zelf opgezocht. Getracht is ter plaatse gesprekken met bezoekers en/of beheerders van de keten te voeren.

Interviews betrokkenen

In de vijf betrokken gemeenten zijn medewerkers van de gemeente, het jeugd- en jongerenwerk en de politie benaderd. In totaal hebben 15 gesprekken plaatsgevonden met 19 personen. In de gemeente Wageningen is al snel vast komen te staan dat een interview met de gemeente en de politie weinig zinvol zou zijn vanwege het ontbreken van jeugdketen. Enkele jongerenwerkers zijn telefonisch benaderd met een aantal vragen over de plekken waar jongeren wel bij elkaar komen in Wageningen. Met de betrokkenen uit de overige gemeenten is ingegaan op de aanwezige jeugdketen in de gemeenten. Naast de locaties van de keten is gevraagd naar kenmerken als vorm (caravan, schuur, aanbouw), grootte, bezoekers (aantal, leeftijd, geslacht), alcoholgebruik, overlast, vrijetijdsbesteding, mogelijke alternatieven voor het ketenbezoek en dergelijke. De vragenlijst en de lijst met te interviewen personen zijn in overleg met de opdrachtgever samengesteld.

Bezoeken hokken en keten

Op basis van de door de betrokkenen genoemde locaties van jeugdketen en het raadplegen van internetsites¹, zijn deze keten bezocht. Er is van zoveel mogelijk keten via observaties in kaart gebracht hoe en waar ze gevestigd zijn. Tevens is geprobeerd contact te leggen en gesprekken te voeren met de eventuele bewoners van het erf waarop de keten geplaatst zijn of de beheerders van de keten, zodat ook vanuit deze invalshoek een beeld van de kenmerken van de keet in kwestie is verkregen. Daarnaast is een aantal horecagelegenheden bezocht waar jongeren veelal komen. Aan de hand van gesprekken met de jongeren aldaar is geprobeerd extra informatie te krijgen over eventuele keten in de omgeving. De omgeving is zes keer bezocht op verschillende dagen en tijdstippen. In totaal is informatie verzameld over 27 hokken en keten.²

Gesprekken bezoekers jeugdketen

Om een zo genuanceerd mogelijk beeld te verkrijgen van de aanwezige jeugdketen en de functie die deze hebben voor de bezoekers, zijn gesprekken met bezoekers zeer waardevol.

¹ De meeste websites van hokken en keten vermelden geen adres. Hooguit het dorp waar de keet staat wordt genoemd.

² Van een aantal keten is de naam of de precieze locatie niet bekend. Of dit geleid heeft tot overlap is niet bekend.

Onze ervaringen in Friesland leren dat dergelijke gesprekken over het algemeen goed verlopen. De onderzoekers maken daarbij kenbaar dat zij niet willen afgaan op verhalen die er *over* de (bezoekers van) keten de ronde doen, maar liever van de bezoekers zelf informatie willen verkrijgen over het reilen en zeilen omtrent de jeugdketen. Tijdens het onderzoek in Friesland is gebleken dat sommige hokken en keten niet vaker dan eens of een paar keer per maand worden gebruikt. Gezien de tijdsspanne waarbinnen het onderzoek in de regio De Vallei moet plaatsvinden, is het niet mogelijk om de keten meerdere keren te bezoeken.³ Daarnaast is gedurende het onderzoek gebleken dat de locaties van de jeugdketen, vanwege de ligging, het beste bij daglicht konden worden getraceerd. Dit heeft er toe geleid dat weinig bezoekers zijn aangetroffen en gesproken. Wel is het overdag beter gelukt om beheerders te spreken.

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk zal worden ingegaan op de bevindingen van het onderzoek. Hierbij is aandacht voor het aantal en de kenmerken van keten in de regio. Vervolgens wordt kort ingegaan op de kenmerken en het gedrag van de bezoekers van de keten. Tot slot worden in hoofdstuk drie de belangrijkste conclusies gegeven. In de Bijlage is een overzicht te zien van de vijf betrokken gemeenten en de bijbehorende kernen en/of buurtschappen.

³ De ervaring leert dat jeugdketen in de koude wintermaanden minder frequent worden gebruikt door de bezoekers. De maanden november tot en met maart zijn dan ook minder geschikt als onderzoeksperiode.

2. BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk worden de bevindingen van het onderzoek naar de aard en omvang van hokken en keten in De Vallei regio besproken. Allereerst wordt kort ingegaan op de kenmerken van de gemeenten waarbinnen het onderzoek is verricht. Vervolgens is er aandacht voor het aantal hokken en keten en de kenmerken van deze hokken en keten. Tot slot worden de kenmerken en het gedrag van de bezoekers besproken.

2.1 Kenmerken gemeenten

Het onderzoek heeft betrekking op de volgende vijf gemeenten in en om de regio De Vallei: Nijkerk; Renswoude; Scherpenzeel; Wageningen; en Woudenberg. In tabel 2.1 wordt een overzicht gegeven van de inwonertallen van deze gemeenten en het aantal inwoners tussen 12 en 25 jaar. Daarnaast wordt het aantal kernen en buurtschappen vermeld. Voor een overzicht van de namen van de dorpen en buurtschappen wordt verwezen naar de Bijlage.

In totaal telt het onderzoeksgebied 100.000 inwoners, waarvan ongeveer drie kwart in de gemeenten Nijkerk en Wageningen wonen. Van de 6.500 15- tot 20-jarigen woont eveneens drie kwart in deze twee gemeenten. Wageningen telt met 4.062 veruit de meeste 20- tot 25-jarigen. Dit wordt verklaard door het (grote) aantal aanwezige studenten. Overigens zijn de inwoners van de gemeente Nijkerk verdeeld over meerdere dorpen en buurtschappen waarvan het dorp Nijkerk de meeste inwoners heeft. Renswoude is wat betreft het inwonertal de kleinste van de vijf onderzochte gemeenten.

Tabel 2.1 Kenmerken gemeenten onderzoeksgebied

Gemeentenaam	Inwonertal	15-20 jarigen	20-25 jarigen	aantal plaatsen/ dorpen	aantal buurtschappen*
Nijkerk	38.982	2.506	2.266	3	13
Renswoude	4.482	342	293	1	2
Scherpenzeel	9.037	583	510	1	1
Wageningen	36.215	2.272	4.062	1	0
Woudenberg	11.592	756	574	1	2
Totaal	100.308	6.459	7.705	7	17

Bron: CBS (2008), www.metatopos.org (2008)

* Eén buurtschap ligt in twee gemeenten. Deze is bij het aantal buurtschappen voor beide gemeenten meegenomen. Bij het totaal is dit echter één keer gebeurd.

2.2 Aanwezigheid jeugdketen

Aan de hand van gesprekken met medewerkers van de gemeenten, politie, het jeugd- en jongerenwerk en met jongeren zelf is getracht adressen dan wel aanwijzingen te verzamelen over waar zich eventueel keten zouden bevinden. Daarnaast is gebruik gemaakt van internet om jeugdketen binnen de vijf betrokken gemeenten op te sporen en/of er informatie over te verzamelen.

In tabel 2.2 is een overzicht te zien van de onderzochte jeugdketen en de status hiervan. Met status wordt bedoeld of de keten nog daadwerkelijk als zodanig worden gebruikt (actief), ze niet meer operationeel zijn, ondanks aanwijzingen niet gevonden zijn tijdens het veldwerk of dat er geen nadere informatie over de keten in kwestie is gevonden. Tijdens het

veldwerk is gebleken dat de bestaansduur van keten fluctueert. Zo blijkt een aantal keten dat volgens geïnterviewde medewerkers van gemeenten of politie nog wel actief is, bij navraag ter plekke niet meer te bestaan. Ketten houden vaak op te bestaan als de bezoekers bijvoorbeeld zelfstandig gaan wonen. Vriendengroepen bezoeken elkaar dan bij elkaar thuis, en niet meer in een keet op het erf van één van de ouders.

Tabel 2.2 Aantal keten per gemeente naar status

	Actief	Bestaat niet meer	Niet gevonden	Status onbekend
Nijkerk	3	6	4	5
Renswoude	0	2*	0	0
Scherpenzeel	1	1	1	0
Wageningen	0	0	0	0
Woudenberg	3	1	0	0
Totaal	7	10	5	5

* Een van de twee bestaat niet meer in hoedanigheid van keet. Hier worden sinds 2007 gereguleerde schuurfeesten gegeven.

Hieronder wordt per gemeente een nadere beschrijving gegeven van de situatie omtrent de al dan niet aanwezige jeugdketen.

Nijkerk

Volgens sleutelinformanten in de gemeente Nijkerk zouden zich in Nijkerk tussen de acht en 13 keten bevinden. Hiervan zouden zich twee in Hoevelaken en drie in Nijkerkerveen bevinden. Verder wordt aangegeven dat veel plattelandsjongeren uit Nijkerk richting Putten trekken waar veel keten zouden zitten.

Naar aanleiding van de gesprekken met de sleutelinformanten en de informatie die op internet is gevonden, blijken in de gemeente Nijkerk 18 keten te (hebben) bestaan (zie tabel 2.2). Hiervan blijken tijdens de onderzoeksperiode nog drie actief te zijn. Van de overige keten bestaan zes niet meer, zijn vier niet gevonden tijdens het veldwerk, terwijl van de overige vijf keten de status onbekend is. Overigens dient te worden opgemerkt dat van de niet gevonden keten en van de keten waarvan de status onbekend is, een aantal nog wel over een actief gastenboek op een website beschikken. Of dit betekent dat de keet zelf ook nog actief is, is dan echter niet duidelijk.

Overige informatie

In Nijkerk zijn enkele jaarlijks terugkerende feesten waar veel en vroeg wordt gedronken. Dat levert met name 's avonds problemen op met dronken mensen, een beperkt deel van deze overlast wordt veroorzaakt door de jongeren uit Nijkerk.

Renswoude

Door Iriszorg (een instelling voor maatschappelijke opvang en verslavingszorg) is in 2005 een quickscan gedaan naar jeugdketen in Renswoude. Volgens deze quickscan zouden zich in Renswoude twee keten bevinden. Uit het gesprek met de gemeente Renswoude en de politie blijkt dat deze keten inmiddels niet meer bestaan. Eén van die keten fungeert tegenwoordig als een locatie waar gereguleerde schuurfeesten worden gehouden (zie tabel 2.2).

De schuur waar nu af en toe feesten worden georganiseerd, wordt vooral bezocht door jongeren uit het dorp zelf. Er kan maximaal tien keer per jaar een vergunning aangevraagd worden. In 2007 is er drie keer een ontheffing aangevraagd voor een feest, in 2008 tot aan de onderzoeksperiode twee keer. Er is een strenge controle door brandweer en politie. De aanleiding voor de strenge regulering is het aantreffen van een zeer (brand)onveilige

situatie in april 2007. De schuur is destijds ontruimd, waarna aanpassingen dienden plaats te vinden voordat er nog een keer jongeren mochten samen komen.

Overige informatie

De vereniging voor plattelandsjongeren in Utrecht (PJGU) organiseert drie keer per jaar een feest in de gemeenten Renswoude, Woudenberg en Scherpenzeel. Er zijn dan twee aparte tenten. Eén voor jongeren onder de 16 waar geen alcoholhoudende drank geschonken wordt en één voor jongeren boven de 16 jaar waar wel alcoholhoudende drank geschonken wordt. Tijdens deze feesten wordt er veel gedronken. Er komen een paar duizend jongeren naar toe. Deze feesten leiden echter zelden of nooit tot overlast, dankzij een strakke organisatie.

Scherpenzeel

Volgens informatie van de gemeente kent Scherpenzeel één keet. Deze zou echter nauwelijks meer actief zijn. De keet staat op particulier terrein en wordt met name in het weekend bezocht door ongeveer tien bevriende mannen uit de omgeving. De bezoekers weten wat wel en niet wordt getolereerd. Wanneer alcoholhoudende drank aan jongeren onder de 16 jaar wordt geschonken, gaat de keet dicht. Ook wanneer een feestje wordt gegeven waarbij niemand van de keet zelf aanwezig, moet de keet dicht. Onlangs heeft de gemeente in een brief aan de eigenaren laten weten dat de keet illegaal is en van het erf moet worden verwijderd.

Uit gesprekken met (uitgaande) jongeren in Scherpenzeel is naar voren gekomen dat zich in de gemeente nog twee andere keten moeten bevinden. Na nader veldwerk is gebleken dat één van deze twee keten niet meer bestaat, terwijl de andere niet gevonden is.

Overige informatie

In Scherpenzeel is sprake van overlast veroorzaakt door hangjongeren. De jongeren hangen voornamelijk rond in een park. Er wordt alcohol gedronken (wodka, bier en mixdrankjes) en er wordt geblowd. De groep bestaat uit ongeveer 10 tot 12 personen (waaronder drie tot vijf meisjes) in de leeftijd van 14 tot 17 jaar. Het betreft zowel schoolgaande als werkende jongeren.

In het dorp is weinig voor de jeugd te doen. Eerder was er een 'MOP' (Mobiele OntmoetingsPlaats), maar die is door de jeugd vernield. Met oud en nieuw is er altijd veel overlast en wordt er veel vernield.

Woudenberg

Sleutelinformanten in Woudenberg geven aan dat er in ieder geval één keet bekend is. Deze keet is inderdaad aangetroffen. Het bevindt zich op een bovenverdieping van een schuur, waar een complete bar is gebouwd (zonder tap). De bezoekers kopen kratjes bier en drinken het daar op. Deze keet wordt niet veelvuldig gebruikt. De gemeente en de politie zijn bij de eigenaar van de keet langs geweest onder andere in verband met de controle op de brandveiligheid.

Medewerkers van de gemeente hebben het vermoeden dat er meer keten in Woudenberg moeten zijn. Deze keten zouden zich in het buitengebied van Woudenberg bevinden. Daarnaast zouden in Maarsbergen twee keten zijn die ook door jongeren uit Woudenberg worden bezocht. Tijdens gesprekken met jongeren in horecagelegenheden zijn inderdaad nog drie andere keten in Woudenberg naar voren gekomen (tabel 2.2). In totaal zijn in Woudenberg drie hokken en keten actief en bestaat één keet sinds drie jaar niet meer.

Overige informatie

Volgens sleutelinformanten valt de jongerenoverlast in Woudenberg mee. Wel is er sprake van alcoholgebruik onder jongeren op hangplekken in het dorp. De jongeren die hier samen komen zijn tussen de 13 en 18 jaar. De gemeente en de politie hanteren een harde aanpak zodra er sprake is van overlast.

Wageningen

Zowel gemeente, politie als het jeugd- en jongerenwerk in Wageningen geven aan dat er in Wageningen geen jeugdketen zijn. De jongeren die in het jongerencentrum van Wageningen komen zijn niet het type jongeren die een keet bezoeken. Deze jongeren zijn veelal van Marokkaanse of Turkse afkomst.

Wageningen is compacte stad en heeft geen uitgestrekt buitengebied zoals bijvoorbeeld de gemeente Nijkerk wel heeft. Daarnaast zijn er veel studenten in Wageningen die veelal naar de lokale kroegen en cafés gaan.

2.3 Kenmerken keten

In deze paragraaf wordt kort ingegaan op de kenmerken van de aangetroffen keten in de Vallei regio. Het gaat om kenmerken met betrekking tot de omgeving, het type en de grootte.

Omgeving

Het merendeel van de bezochte en gezochte keten ligt buiten de bebouwde kom op het erf van een boerderij of vrijstaande woning. Zij bevinden zich in een omgeving met weinig andere woningen in de buurt. Ook de keten die inmiddels niet meer actief zijn bevonden zich meestal op een dergelijke locatie. De enige uitzonderingen hierop zijn te vinden in de gemeente Nijkerk. Volgens één van de sleutelinformanten heeft in Nijkerk een keet gezeten op het woonwagencamp. Daarnaast bevindt zich in de bebouwde kom van Nijkerkerveen een keet. Er zou sprake van een keet in Hoevelaken nabij een basisschool, deze is tijdens het veldwerk echter niet aangetroffen.

Type

De meeste keten zijn schuren of caravans op het erf van een boerderij. Een enkele keer betreft het een schuur of ruimte die aan een woning vast zit.

Grootte

De grootte van de aangetroffen keten verschilt. Er wordt bijvoorbeeld gesproken over keten waar ongeveer vijf jongeren komen, maar ook over keten waar op drukke (feest)avonden 60 jongeren komen.

2.4 Kenmerken en gedrag bezoekers

Hieronder worden allereerst de kenmerken van de bezoekers van de aangetroffen keten besproken. Hierbij is aandacht voor het aantal bezoekers en de leeftijd en het geslacht van de bezoekers. Vervolgens wordt ingegaan op het gedrag van de bezoekers. Hierbij komen onder andere middelengebruik, vervoer en eventuele overlast ter sprake.

Aantal bezoekers

Zoals hierboven is vermeld, verschilt de grootte van de keten. Dat geldt ook voor het aantal bezoekers dat er komt. Het aantal bezoekers is niet alleen verschillend per keet, maar ook per avond. Over het algemeen worden de keten alleen in het weekend bezocht. Er komen dan tussen de vijf en 30 bezoekers. Gemiddeld genomen bedraagt het aantal bezoekers van de aangetroffen keten op een weekendavond ongeveer 15. Bij feesten loopt dit aantal op tot 60 in de grootste keet. Overigens lenen niet alle keten zich voor het geven van feesten. Het zijn alleen schuren waar dit gebeurt.

Geslacht bezoekers

De meerderheid van de bezoekers van de aangetroffen keten is man. De man-vrouw verhouding verschilt echter per keet. Zo is er een keet waar alleen mannen komen en een keet waar af en toe een vriendin mee komt, terwijl bij andere keten tussen een derde en de helft van de vaste bezoekers vrouw is. Daarnaast blijkt uit eerder onderzoek dat deze verhouding tijdens feesten meer gelijk verdeeld is.

Leeftijd bezoekers

Ook de leeftijd van de bezoekers verschilt per keet. Meestal hebben de bezoekers van een keet ongeveer dezelfde leeftijd. Bij de aangetroffen keten varieert de leeftijd van rond de 17 jaar tot keten met bezoekers die ouder dan 30 jaar zijn. Het betreft vaak vriendengroepen die op van een keet gebruik zijn gaan maken om bij elkaar te komen. Uit gesprekken met jongeren in Scherpenzeel komt naar voren dat de meeste jongeren in ieder geval gebruik maken van keten tot een leeftijd waarop zij cafés mogen bezoeken. Bij de aangetroffen keten blijken oudere jongeren de keten te bezoeken voordat ze naar een café of discotheek gaan.

Tijdstip en frequentie van bezoek

De meeste keten worden alleen in het weekend gebruikt. Het aantal avonden verschilt per weekend. Tevens gaan niet alle bezoekers alle avonden naar de keet in kwestie. Meestal worden de keten vooral aan het begin van de avond bezocht. Tussen 22.00 en 24.00 uur wordt de keet weer verlaten. Eén keet wordt aan het eind van de middag bezocht. Dit gebeurt met name doordeweeks. Rond etenstijd verlaten de bezoekers de keet meestal weer. Af en toe wordt in deze keet ook een afhaal-/ bezorgmaaltijd gegeten.

Middelengebruik

In alle aangetroffen keten wordt alcohol gedronken. Over het algemeen gaat het om bier. Dit wordt vaak gezamenlijk gekocht of door bezoekers meegenomen. De mate waarin wordt gedronken varieert per avond. De gesproken keetbezoekers geven aan dat er op een doorsnee avond drie tot vijf biertjes per persoon worden gedronken. Tijdens feesten wordt er meer gedronken, terwijl er dan ook wel eens sterke drank wordt genuttigd.

Er wordt niet in alle keten gerookt, bij sommige keten zijn de bezoekers hier zelfs fel op tegen. Bij andere keten wordt alleen buiten gerookt, terwijl er ook keten zijn waarin veelvuldig binnen wordt gerookt. Bij alle aangetroffen keten wordt aangegeven dat er geen (soft)drugs worden gebruikt. Eén keet werd ooit wel bezocht door jongeren die blowden, maar dit werd destijds niet getolereerd door degene waar de keet op het erf stond.

Vervoer

De meeste keetbezoekers maken gebruik van de fiets om er te komen. Bij een enkele keet komen de bezoekers ook wel eens met auto's of scooters. Dit is afhankelijk van de activiteiten die op de avond van het bezoek worden ondernomen. Als er door de (oudere) bezoekers na het keetbezoek kroegen (in de buurt) worden bezocht, dan gaan zij op de fiets.

Gaan ze uit in een verder gelegen bestemming, dan wordt er gebruik gemaakt van de auto. Op zo'n moment wordt er een BOB aangewezen.

Overige activiteiten

Zoals al is aangegeven, worden de meeste keten gebruikt als plek waar vrienden zich verzamelen voordat zij uit gaan. In de keet worden een paar drankjes genuttigd en vervolgens gaan de jongeren naar een horecagelegenheid in de omgeving. Vaak is dit een kroeg of discotheek.

Daarnaast worden de keten gebruikt voor het houden van (verjaardags)feestjes. Dit komt een paar keer per jaar voor, maar verschilt per keet. Eén keet mag door de betrokken gemeente juist alleen nog maar gebruikt worden voor het houden van feesten. Om hier feesten te mogen geven moet wel per keer een vergunning aangevraagd worden. In 2007 is dat drie keer gebeurd en in 2008 twee keer. Voor andere keten geldt dat er ongeveer drie keer per jaar een (verjaardags)feest gehouden wordt.

De keten vervullen vaak een sociale functie. De jongeren hebben een plek waar ze elkaar kunnen (blijven) ontmoeten en waar ze gezamenlijk activiteiten ontplooiën. Zo wordt er bijvoorbeeld in de keet gezamenlijk gegeten of muziek geluisterd.

Overlast

Voor alle aangetroffen keten geldt dat de bezoekers weinig tot geen overlast voor de omgeving veroorzaken. De keten bevinden zich veelal in een omgeving met weinig andere woningen in de buurt. Een aantal jongeren heeft aangegeven dat er in het verleden wel eens incidenten zijn geweest in de vorm van vernielingen en lawaai. Dit heeft tot klachten geleid van burens. Volgens de jongeren zijn het aantal incidenten inmiddels tot een minimum beperkt en zijn er geen klachten meer gemeld. Ook bij de politie komen vrijwel geen signalen binnen van overlastgevende keten.

Toezicht

Afhankelijk van de leeftijd van de bezoekers en van het feit of de keet zich bevindt op particulier grondgebied, is er toezicht van de eigenaren van de grond. Veelal gaat het om de ouders van één van de bezoekers. Vaak wordt er door de ouders op toegezien dat er buiten de keet geen rotzooi of lawaai is. Ook nemen ouders wel eens een kijkje in de keet om te zien of alles goed gaat. Binnen in de keet zijn het vaak de jongeren zelf die ervoor zorgen dat het netjes en schoon blijft. In één geval wordt bijvoorbeeld een schoonmaakrooster gehanteerd.

3. CONCLUSIES

In dit hoofdstuk worden de conclusies van het onderzoek naar de aard en omvang van jeugdketen in de regio De Vallei besproken. Allereerst wordt kort ingegaan op de aanwezigheid van keten. Vervolgens is er aandacht voor de bezoekers van de jeugdketen.

De korte beschikbare onderzoeksduur en de periode van het jaar waarin de dataverzameling van het onderzoek heeft plaatsgevonden (oktober en november 2008), hebben er toe geleid dat de informatie over de keten in de regio De Vallei voornamelijk is verzameld via gesprekken met medewerkers van de gemeenten, de politie en het jeugd- en jongerenwerk. Vervolgens heeft er veldwerk plaatsgevonden in de vijf onderzoeksgemeenten, Nijkerk, Renswoude, Scherpenzeel, Wageningen en Woudenberg. Tijdens het veldwerk zijn de door de geïnterviewde medewerkers genoemde plekken bezocht. Tevens is het internet geraadpleegd voor mogelijke adressen van keten, welke vervolgens zijn opgezocht. Ter plekke hebben, voor zover mogelijk, gesprekken plaatsgevonden met beheerders en/of bezoekers van de keten. Daarnaast zijn enkele uitgaansgelegenheden in het onderzoeksgebied bezocht, zodat bij de daar aanwezige jongeren aanvullende informatie over de al dan niet aanwezige keten in de buurt kon worden verkregen.

3.1 Aantallen

In totaal zijn in het onderzoeksgebied zeven keten aangetroffen die tijdens de onderzoeksperiode door jongeren worden bezocht. Daarnaast is van tien keten duidelijk geworden dat zij wel hebben bestaan, maar sinds kortere of langere tijd niet meer in gebruik zijn. Verder is van vijf keten niet met zekerheid te zeggen of zij nog in gebruik zijn, aangezien zij niet zijn aangetroffen door de onderzoekers, terwijl er wel signalen zijn dat het om actieve keten gaat. Ten slotte is van eveneens vijf keten niet bekend of zij wel of niet (meer) actief zijn. Over deze laatste vijf zijn geen concrete aanwijzingen aangetroffen. Al met al kan met enige voorzichtigheid worden geconstateerd dat zich in de vijf onderzochte gemeenten minimaal zeven en maximaal 17 actieve keten bevinden.

De redenen voor de grote variatie zijn divers. Ketens zijn over het algemeen geen lang leven beschoren. Soms na enkele maanden, maar meestal na enkele jaren zijn de bezoekers de keet ontgroeid. Ook na een verhuizing van de bewoners van een boerderij of huis waar een keet op het erf is gevestigd, verdwijnt de keet doorgaans. Informatie over het verdwijnen van keten is niet altijd per omgaande beschikbaar voor medewerkers van gemeenten, politie of jeugd- en jongerenwerk. Daarnaast zijn via internet een aantal keten aangetroffen die zich in het onderzoeksgebied zouden kunnen bevinden. Op het internet zijn echter meestal geen exacte adressen weergegeven, zodat het daadwerkelijk opsporen van deze keten lastig is. Bovendien blijven sommige vriendengroepen wel via het internet met elkaar communiceren, terwijl de keet die zij samen bezochten inmiddels niet meer bestaat. Verder zijn over sommige keten wel aanwijzingen verkregen, maar werd de zoektocht bemoeilijkt door de duisternis of het feit dat er op dat moment geen bewoners of bezoekers aanwezig waren.

3.2 Bezoekers

De bezoekers van de jeugdketen zijn vriendengroepen in dezelfde leeftijd. De leeftijd varieert van rond de 17 jaar tot rond de 30 jaar. Het betreft vaker jongens dan meisjes. De bezoekers van de keten maken meestal op weekendavonden gebruik van de keet. De keet heeft meestal de vorm van een (sta)caravan op het erf van een boerderij, huis of bedrijf. Gemiddeld zijn er zo'n 15 bezoekers per keet. Veelal gaan zij na het keetbezoek uit in kroegen of discotheken in de omgeving. De keetbezoekers ontgroeien over het algemeen hun keet nadat zij zelfstandig zijn gaan wonen.

Hoewel in de keten alcohol wordt gebruikt, kan niet zonder meer worden geconstateerd dat dit alcoholgebruik altijd buitensporig is of tot veel overlast voor de omgeving leidt. Hierover zijn tijdens het onderzoek geen signalen verkregen. Het alcoholgebruik tijdens feesten en tijdens het uitgaan lijkt hoger te liggen, terwijl overlast met name rond hangplekken lijkt te worden ervaren.

3.3 Ten slotte

Hoewel er niet met zekerheid een uitspraak kan worden gedaan over het huidige aantal aanwezige keten in de regio De Vallei, zal het werkelijke aantal niet veel hoger of lager liggen dan door ons is aangetroffen. Het betreft een landelijk gebied waar bewoners en professionele betrokkenen vaak goed op de hoogte zijn van het reilen en zeilen in hun omgeving. Het lijkt dan ook niet waarschijnlijk dat de personen waarmee is gesproken grote aantallen keten over het hoofd hebben gezien. Daarnaast zijn de onderzoekers, ondanks de beperkingen qua onderzoeksduur en -periode, meerdere malen urenlang in het onderzoeksgebied aanwezig geweest. Zij hebben de omgeving uitgebreid doorzocht, diverse voorbijgangers aangesproken, evenals bewoners en burens van vermeende keetlocaties en jongeren in uitgaansgelegenheden. Op een enkele uitzondering daargelaten, hebben deze personen niet de indruk gewekt informatie achter te houden. Wel zou er, wanneer het onderzoek in de zomermaanden plaats had gevonden, meer informatie van bezoekers zelf zijn verkregen.

Al met al lijkt het aantal jeugdketen in deze vijf gemeenten van de regio De Vallei (aanzienlijk) kleiner te zijn dan in de twee overige gemeenten (Barneveld en Ede). Ook in grote delen van Friesland, in de Betuwe en in Brabant, gebieden waar eveneens onderzoek naar jeugdketen heeft plaatsgevonden, zijn relatief meer keten aanwezig. Met welke factoren dit precies te maken heeft kan op basis van onderliggend onderzoek niet worden vastgesteld.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Baltissen, A., S. Borsboom, H. Langewen (2005)
Alcoholgebruik van jongeren in de regio IJssel-Vecht. Gezondheidsmonitor jongeren 12-24 jaar. GGD regio IJssel-Vecht, Zwolle.
- Dekker, E. (2006)
Beleid onder invloed. STAP, Utrecht.
- Gemeente Barneveld (2006)
Nota 'Naar verantwoord ketengebruik'. Gemeente Barneveld, Barneveld.
- Kruize, A. en B. Bieleman (2008)
Monitor alcoholverstrekking jongeren 2007. Naleving leeftijdsgrenzen 16 en 18 jaar drank- en horecawet: metingen 1999, 2001, 2003, 2005 en 2007. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Poppel, D.G.H. van en J. Mulder (2008)
Keten in Ede. Inventarisatie van keten in de gemeente Ede. STAP, Utrecht.
- Snippe, J., R. Boxem, B. Bieleman (2007)
Keten in hokken. Onderzoek naar hokken en keten in Fryslân. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- STAP (2007a)
'Alcohol en jongeren' ten behoeve van de Vallei gemeenten. STAP, Utrecht.
- STAP (2007b)
Visienota keetbeleid: 'Het hokjes denken voorbij'. STAP, Utrecht.

BIJLAGE KERNEN EN BUURTSCHAPPEN

In deze bijlage wordt een overzicht gegeven van de kernen en buurtschappen van de vijf gemeenten waaruit het onderzoeksgebied bestaat.

1. Nijkerk

Plaatsen, dorpen

- Hoevelaken
- Nijkerk
- Nijkerkerveen

Buurtschappen

- Achterhoek
- Appel
- De Veenhuis
- Doornsteeg
- Driedorp
- Holk
- Holkerveen
- Kruishaar
- Nekkeveld
- Prinsenkamp
- Slichtenhorst
- 't Woud
- Wullenhove

2. Renswoude

Plaatsen, dorpen

- Renswoude

Buurtschappen

- De Groep
- Emminkhuizen

3. Scherpenzeel

Plaatsen, dorpen

- Scherpenzeel

Buurtschappen

- Moorst (deels in gemeente Woudenberg)

4. Wageningen

Plaatsen, dorpen

- Wageningen

5. Woudenberg

Plaatsen, dorpen

- Woudenberg

Buurtschappen

- Moorst (deels in gemeente Scherpenzeel)
- Voskuilen